

WORKING PAPER č. 1/2008

**Srovnání základních
makroekonomických ukazatelů
vybraných zemí střední a
východní Evropy**

Libor Žídek

Květen 2008

Řada studií Working Papers Centra výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky je vydávána s podporou projektu MŠMT výzkumná centra 1M0524.

SROVNÁNÍ ZÁKLADNÍCH MAKRO- EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ VYBRANÝCH ZEMÍ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY

Abstract:

The main goal of this paper is to analyse the fundamental macro-economic indicators of selected countries of the Central and Eastern Europe. These countries were selected according to the needs of the overall tasks of the CVKS. Due to these criteria the analysis was applied to Bulgaria, Rumania, Estonia, Latvia, Lithuania and Slovenia in the period between 1990 and 2007.

We analyse these economies from the point of view of the economic growth, inflation, unemployment and selected indicators of the external relations (current account stability, net inflow of FDI and currency reserves).

All of the economies were affected by recession at the beginning of the the 1990s which was accompanied by high inflation and unemployment. The impact of the recession was overcome in the following years. And the overall situation of the economies has been generally improving. Currently, the main source of instability in these economies is constituted by a deficit of the current account.

Abstrakt:

Cílem příspěvku je analýza základních makroekonomických ukazatelů vybraných zemí střední a východní Evropy. V rámci working paperu jsme se soustředili na země, jejichž analýza je nutná pro další výstupy CVKS. Z těchto důvodů jsme do analýzy zahrnuli pobaltské země, Slovinsko, Bulharsko a Rumunsku v období 1990–2007.

Konkrétně jsme se zaměřili na rozbor vývoje čtyř základních makroekonomických agregátů – ekonomického růstu (včetně analýz ekonomické úrovně a síly), nezaměstnanosti, inflace a vybraných charakteristik vnější rovnováhy (rovnováha běžného účtu a přímých zahraničních investic a objem devizových rezerv).

Všechny uvažované země byly na počátku 90. let zasaženy (transformační) recesí, která byla doprovázena nárůstem nezaměstnanosti a vysokou inflací. Situace ve většině zemí se začala zlepšovat ve druhé polovině dekády – ekonomiky se dostaly na před transformační výkonnost, klesla nezaměstnanost a snížilo se tempo růstu cen. Významnou nerovnováhou jsou v současnosti schodky běžného účtu platební bilance.

Recenzoval: prof. Ing. Milan Žák, CSc.

1. ÚVOD

Working paper si klade za cíl provést analýzu základního makroekonomického vývoje v průběhu transformace ve vybraných zemích střední a východní Evropy. Analýza se týká zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 a 2007 a jejichž vývoj ještě nebyl zpracován v předchozích obdobích v rámci CVKS. Konkrétně se jedná o následující země: Slovinsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Bulharsko a Rumunsko. Těchto šest zemí budeme v následujícím textu označovat jako 6CE. Zkoumané období je rozmezí let 1990 a 2007.

V textu se budeme věnovat čtyřem základním makroekonomickým ukazatelům – hrubému domácímu produktu, inflaci, nezaměstnanosti a vybraným ukazatelům indikátorům vnější (ne)rovnováhy.

Při zpracování WP jsme narázeli na pochopitelný problém s daty. Dle našeho názoru pouze EBRD poskytuje víceméně komplexní statistiky daného období, nicméně v některých případech jsme čerpali i z jiných zdrojů. Zejména v analýze úvodní fáze transformace je potřeba k uváděným datům přistupovat obezřetně. Statistiky z této doby se mohou dle jednotlivých zdrojů velmi významně (řádově) lišit. Dodatečné problémy navíc vznikají u Slovinska a pobaltských republik z toho důvodu, že na počátku 90. let byly tyto země součástí větších státních celků – Jugoslávie, resp. Sovětského svazu, a proto pro ně statistiky nejsou vůbec dostupné.

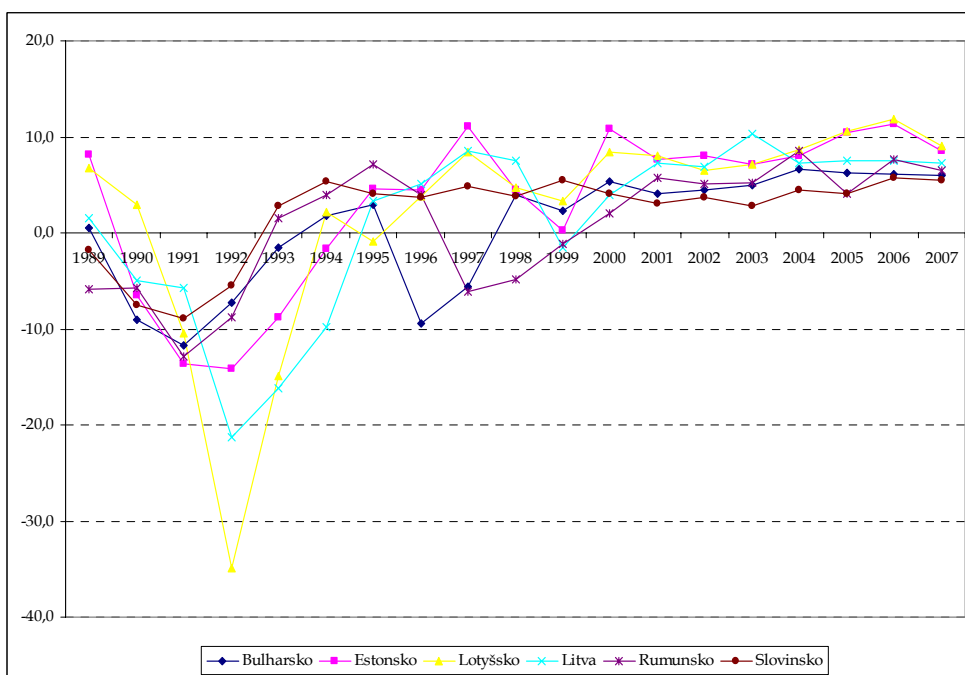
2. HDP V ZEMÍCH 6CE

V rámci první podkapitoly se zaměříme na ekonomický růst v zemích 6CE. Nejdříve se budeme věnovat tempu růstu, následně se pozastavíme u kumulovaného vývoje produktu v průběhu celé transformace, absolutní velikosti HDP a HDP na osobu.

2.1. Růst HDP

Základním makroekonomickým ukazatelem je vývoj hrubého domácího produktu. První graf nám zachycuje vývoj tohoto ukazatele pro země 6CE od konce 80. let do současnosti.

Graf č. 1: Meziroční změny HDP v zemích 6CE (1989–2007)

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

Graf naznačuje, že vývoj v této skupině zemí byl obecně obdobný jako v ostatních transformujících se ekonomikách. Na konci 80. let ještě některé z ekonomik dosahovaly kladných temp ekonomického růstu. Následně se ovšem všechny propadly do (transformační) recese, která se u nich projevovala s větší nebo menší intenzitou (následný graf zachycuje kumulované propady HDP). Země se postupně vymaňovaly z krize a v roce 1995 již všechny (až na Lotyšsko) dosahovaly kladného tempa ekonomického růstu.

V následném období se tempa růstu postupně stabilizovala na relativně vysoké úrovni, ale země se nevyvarovaly dalších recesí a nebo alespoň výrazných zbrždění tempa růstu. Hluboké krize zasáhly v druhé polovině 90. let Bulharsko a Rumunsko. Litva a Estonsko zaznamenaly výrazné zbrždění tempa růstu či dokonce recesi v roce 1999.

Od počátku nového století rostou všechny země 6CE stabilními, a v řadě případů i vysokými tempy. Obecně vyšších temp potom dosahují pobaltské země, které prošly nejhlubší transformační recesí na počátku 90. let.

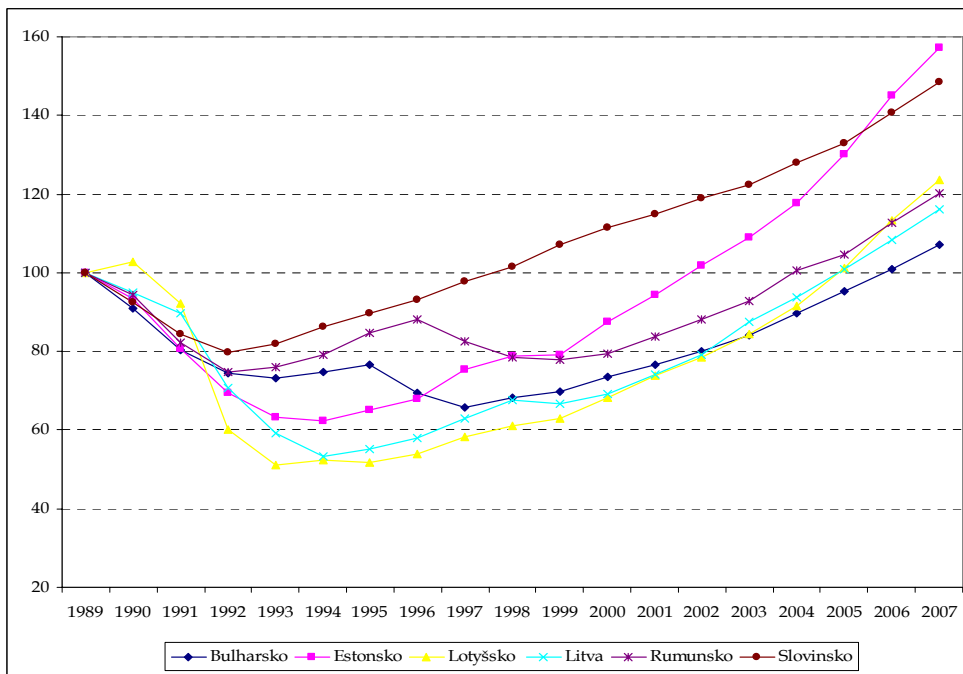
2.2. Kumulované výsledky HDP

Následující graf zachycuje propad HDP spojený s transformační recesí. Vidíme, že transformační recese mnohem více zasáhla pobaltské země. HDP se v případě Lotyšska a Litvy snížil téměř o 50 % a v případě Estonska téměř o 40 %. Proti tomu Slovinský HDP se v nejnižším bodě propadl „jen“ na 80 % úrovně roku 1989.

Někteří ekonomové poukazují na skutečnost, že pokles výkonu v první fázi transformace pravděpodobně nebyl tak vysoký, jak uvádí oficiální statistické ukazatele (například Myant, 2003; CERGE, 1999 nebo Krkoška, 1999). Pro svoje tvrzení uvádí několik argumentů – předchozí komunistický režim nadhodnocoval své výsledky (respektive podniky chtěly ukázat jak plní plán – například Myant, 2003); statistický úřad (podobně jaké ostatní subjekty v ekonomice) nebyl připraven na novou situaci a jen obtížně získával informace o vývoji soukromého sektoru; tržní subjekty se snažily vyhnout se placení daní a proto snižovaly vykazované výkony (tuto skutečnost můžeme chápat v kontextu existence a případného rozšiřování šedé či černé ekonomiky – například Åslund, Boone a Johnson, 2001); a vykázaná inflace byla pravděpodobně vyšší než reálný růst cen, což se projevilo podhodnocením reálného výkonu ekonomiky.

Myant (2003) dále uvádí, že někteří ekonomové upozorňovali na skutečnost, že i když došlo k poklesu výkonu, bohatství ve společnosti se nesnížilo. Centrální plánování znamenalo plýtvání, neefektivitu a zbytečnou produkci (výroba ležáků). Velice rychle také došlo k eliminaci front a prodávané zboží bylo kvalitnější.

Graf č. 2: Kumulované výsledky HDP v zemích 6CE (1989–2007)

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008), vlastní výpočty

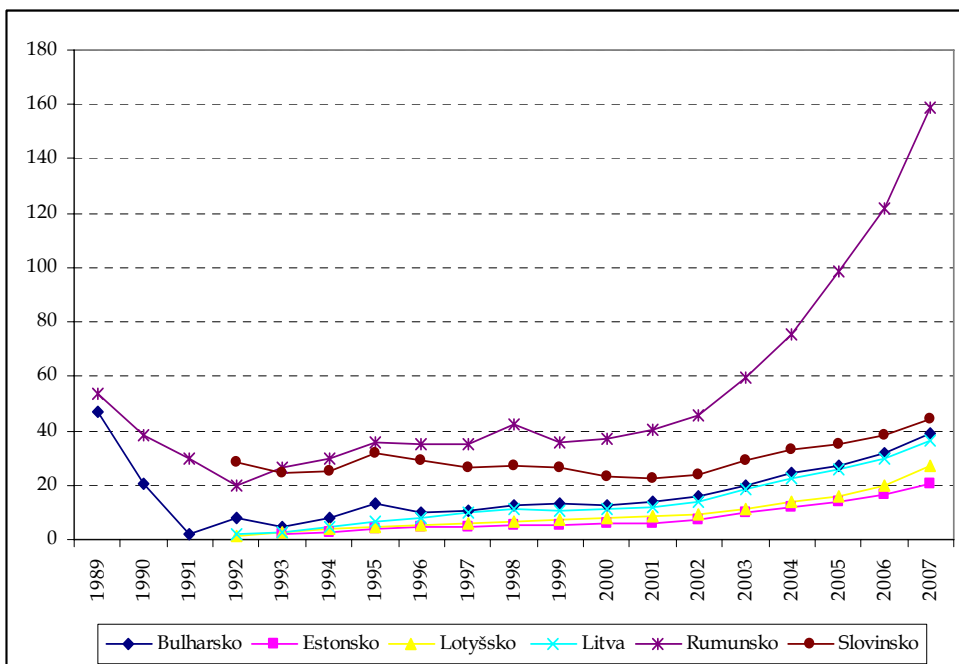
V Bulharsku a Rumunsku nebyl počáteční transformační pokles zdaleka tak hluboký jako v pobaltských zemích, ale ve druhé polovině 90. let došlo ke zmiňované další recesi, která oddálila návrat na předtransformační úroveň HDP.

V roce 2005 již měly všechny sledované země HDP vyšší, než jak tomu bylo v roce 1989. Nejlepší výsledky dosáhlo Estonsko, jehož HDP byl v roce 2007 téměř o 60 % vyšší než v roce 1989.

2.3. Ekonomická síla

Jaká byla absolutní velikost HDP jednotlivých uvažovaných zemí? Následující graf zachycuje vývoj HDP jednotlivých zemí vyjádřený v amerických dolarech. V grafu můžeme vidět počáteční propad objemu HDP u Rumunska a Bulharska, který byl spojen nejen s transformační recesí, ale i s devalvacemi, které země na počátku transformace uskutečnily.

Graf č. 3: Absolutní velikost HDP dle směnného kurzu (miliardy dolarů)

Zdroj: IMF: World Economic Outlook Database. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/index.aspx> (15. 2. 2008)

Od roku 2000 všechny uvažované země rostou s tím, že zejména Rumunské HDP se v daném období dramaticky zvýšilo.

Z grafu je rovněž patrné, že nejsilnější ekonomiku mělo téměř po celé období Rumunsko. Všechny ostatní státy můžeme zařadit mezi malé ekonomiky. Nejslabší jsou pobaltské ekonomiky Lotyšska a Estonska.

2.4. HDP na osobu

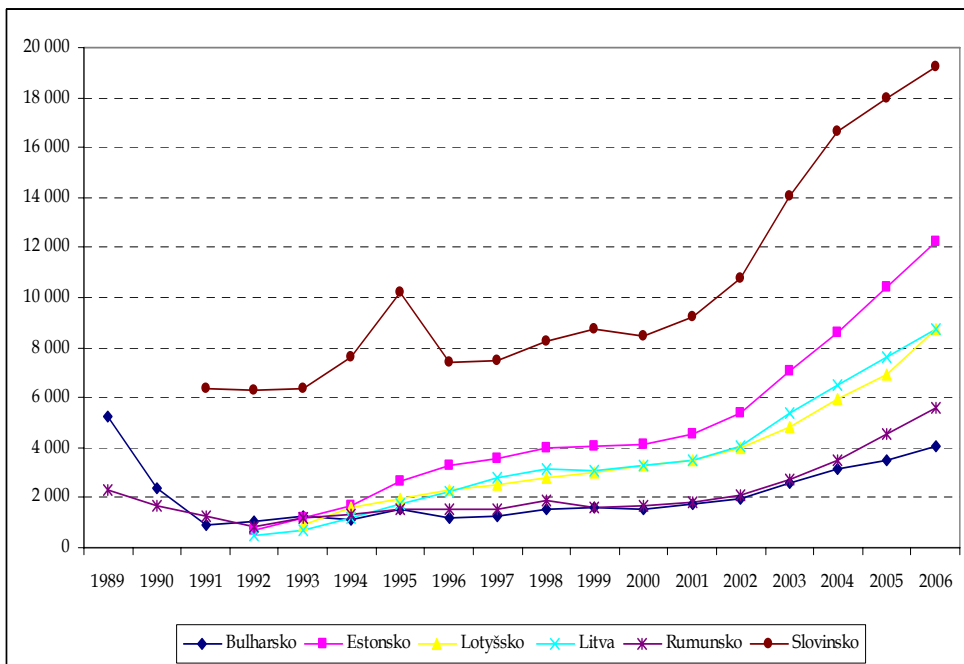
K ukazateli ekonomické úrovně můžeme přistoupit několika způsoby. My se nejdříve zaměříme na HDP na osobu dle směnného kurzu, následně budeme uvažovat HDP na osobu dle parity kupní síly a v závěru podkapitoly srovnáme ekonomickou úroveň analyzovaných zemí s průměrem eurozóny.

I v ukazateli HDP na osobu se bohužel plně projevuje nedostatek dat z období, kdy pobaltské země a Slovinsko byly součástí vyšších celků a proto jsou pro ně údaje až od roku 1991, resp. 1992.

Vývoj HDP na osobu dle směnného kurzu máme zachycen v následujícím grafu. Na zemích, k nimž jsou data dosažitelná, vidíme propad ekonomické úrovně v prvních letech transformace. Od roku

1993 naopak dochází téměř u všech zemí k trvalému růstu tohoto ukazatele.

Graf č. 4: Vývoj HDP na osobu dle směnného kurzu v zemích 6CE (1989–2007) v amerických dolarech

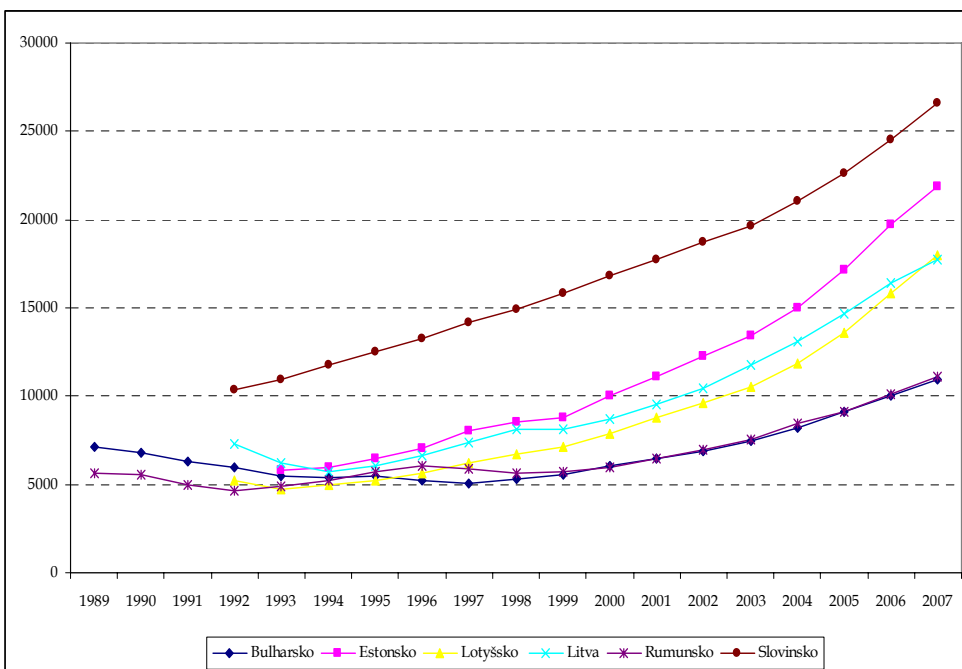

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

Vidíme také, že nejvyšší ekonomickou úroveň z uvažovaných zemí mělo po celé období s výrazným nárůstem Slovinsko. Na druhé straně nejnižší HDP na osobu dle směnného kurzu dosahuje z uvedených zemí v posledním období Bulharsko.

Jiný způsob měření HDP na osobu je dle parity kupní síly. Vývoj dle tohoto ukazatele zachycuje následující graf.

Graf č. 5: Vývoj HDP na osobu dle parity kupní síly v zemích 6CE (1989–2007) v amerických dolarech

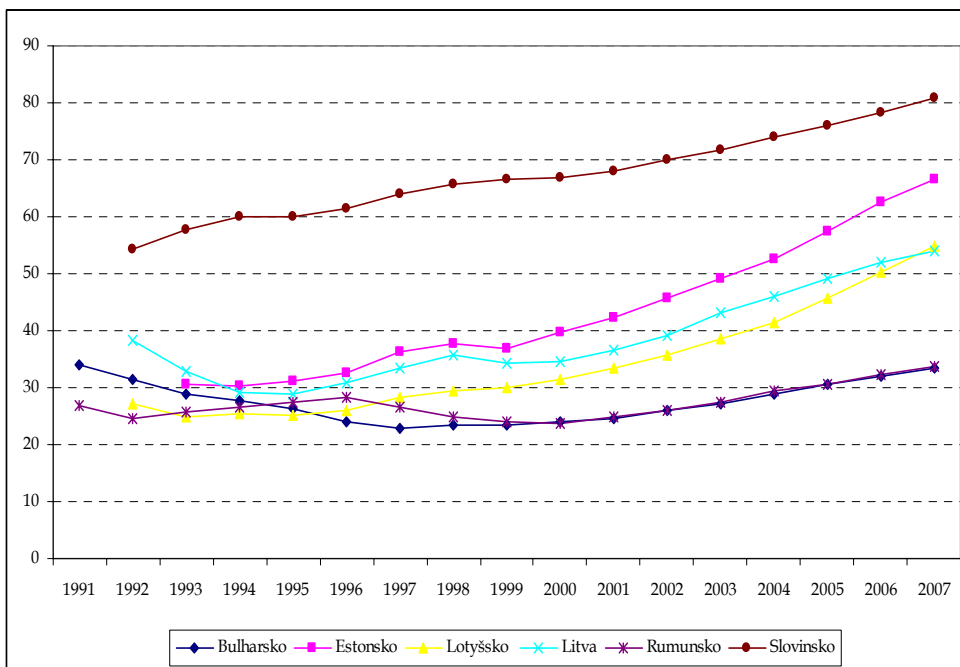

Zdroj: IMF: World Economic Outlook Database. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/index.aspx> (15. 2. 2008)

Z grafu je patrné, že propad HDP na osobu dle parity kupní síly nebyl zdaleka tak výrazný jako pokles samotného HDP nebo HDP na osobu dle směnného kurzu. HDP na osobu se dle parity v některých zemích snížilo, ale u většiny následoval výrazný růst. Zejména pobaltské země začaly od roku 1999 strmě růst a Estonsko se dle tohoto ukazatele v současnosti přibližuje Slovinsku.

Na ekonomickou úroveň se můžeme podívat i optikou, která bude zahrnovat průměr zemí EU. Následující graf zachycuje HDP na osobu dle parity kupní síly jako procento průměru zemí eurozóny.

Graf č. 6: Vývoj HDP na osobu dle parity kupní síly v zemích 6CE (1989–2007) eurozóna = 100

Zdroj: IMF: World Economic Outlook Database. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/index.aspx> (15. 2. 2008)

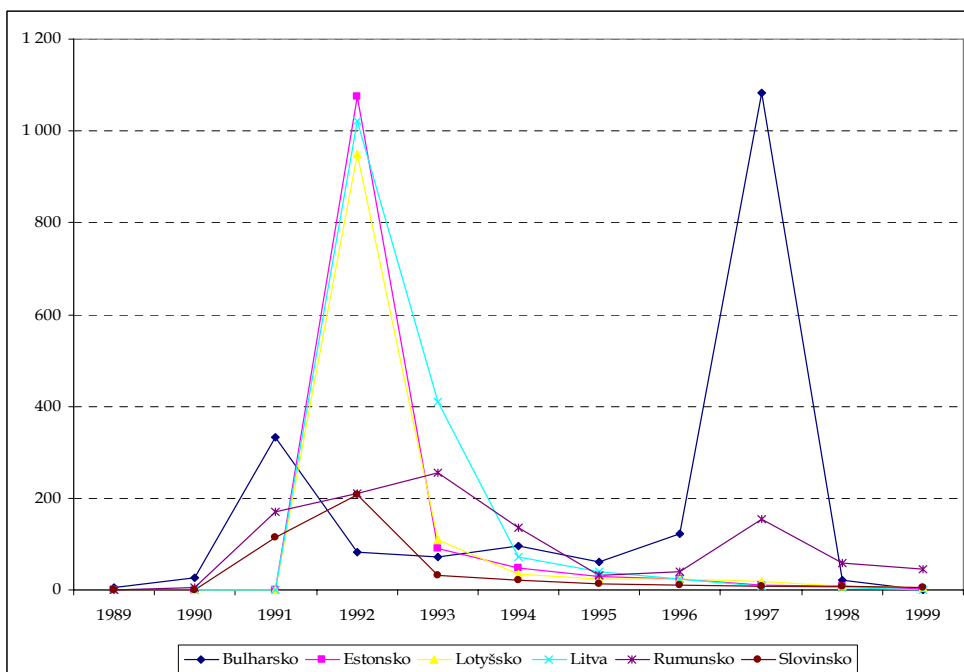
Z omezených dat, která máme k dispozici můžeme vidět,¹ že většina z analyzovaných zemí se minimálně od poloviny 90. let přibližuje svou ekonomickou úroveň zemím eurozóny. Dochází tedy ke konvergenci, ale úroveň přesto zůstává (mimo Slovinsko) jen mezi 50–70 % eurozóny. Odlišná je situace u Bulharska a Rumunska, které se na úroveň z počátku transformace dostávají až v posledním období a ekonomická úroveň zůstává jen na přibližně 30 % průměru zemí eurozóny.

¹ Eurostat například uvádí HDP na osobu až od poloviny 90. let.

3. INFLACE V ZEMÍCH 6CE

Druhým ze základních makroukazatelů, které sledujeme je míra inflace. Vzhledem k odlišnému vývoji v 90. letech a v novém tisíciletí zobrazíme vývoje ve dvou grafech. V uvažovaných zemích došlo po liberalizaci cen na počátku transformace k dramatickému vývoji, což je patrné z následujícího grafu.

Graf č. 7: Meziroční změny indexu spotřebitelských cen v zemích 6CE (1989–1999)

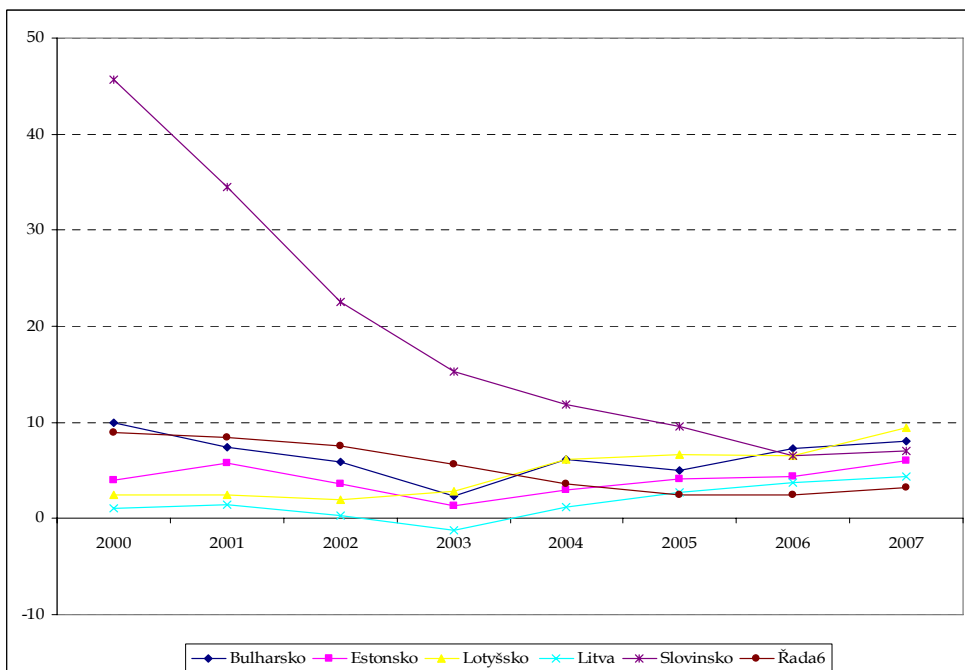
Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

V první fázi transformace měly všechny země meziroční růst spotřebitelských cen vyšší než 100 %. Pobaltské ekonomiky měly potom inflace pohybující se dokonce okolo 1000 %. Do roku 1995 se situace ve všech uváděných zemích stabilizovala a meziroční inflace se pohybovala v řádu desítek procent.

Ve druhé polovině 90. let se situace ve většině zemí dále stabilizovala, ale Bulharsko zasáhla hyperinflace. V roce 1997 se index spotřebitelských cen zvýšil o více jak 1000 %. Problémy se stabilizací cen mělo i Rumunsko. Jeho problémy sice ani zdaleka nedosahovaly problémů Bulharska, ale následná desinflace trvala podstatně delší dobu.

V novém tisíciletí se meziroční růst spotřebitelských cen ve všech zemích (mimo Rumunsku) trvale pohybuje v rámci jednociferných hodnot. To můžeme vidět v následujícím grafu.

Graf č. 8: Meziroční změny indexu spotřebitelských cen v zemích 6CE (1999–2007)

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

Pokud budeme hodnotit růst cen v celém období, pak nejnižší vzestup cenové hladiny zaznamenalo Slovinsko, o čemž vypovídá následující tabulka. Nicméně i v této zemi se cenová hladina zvýšila na dvacetinásobek původní úrovně.

Tabulka č. 1: Kumulovaný růst indexu spotřebitelských cen v období 1990–2007

	1990	1991	1992	1995	1997	2000	2003	2007
Bulharsko	100	434	789	4341	114410	154751	179922	232386
Estonsko		100	1176	4253	5822	6761	7507	8907
Lotyšsko		100	1051	3736	5492	6382	6859	9064
Litva		100	1121	13740	18644	19945	20054	22565
Rumunsko	100	270	839	9353	33077	111816	212341	296703
Slovinsko	100	215	661	1206	1437	1794	2208	2480

Poznámka: hodnoty indexu pro pobaltské země v roce 1990 nejsou známy

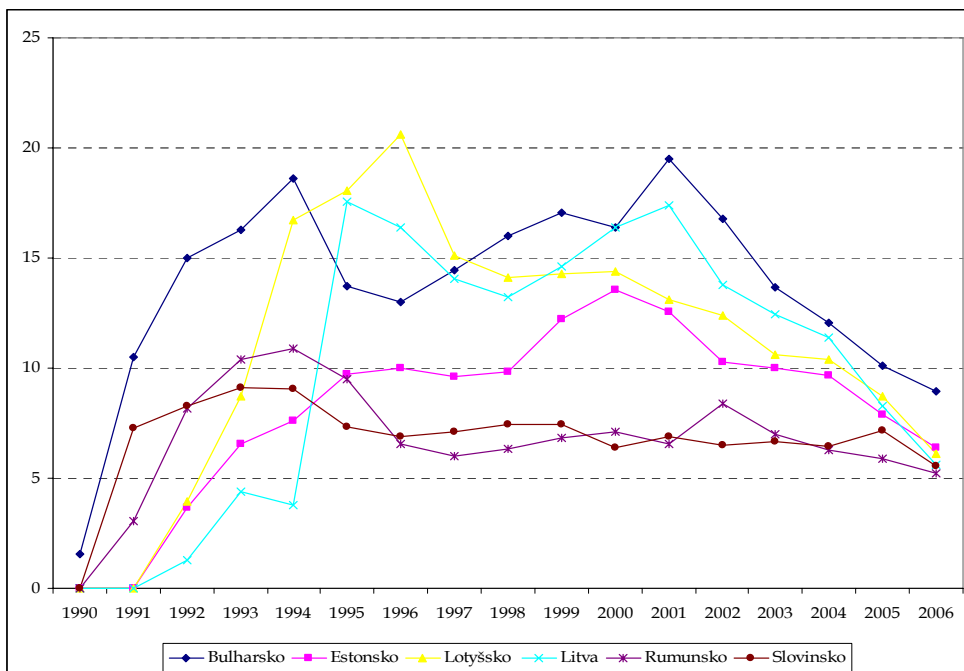
Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008), vlastní výpočty

Nejvyšší kumulovaný nárůst cen v transformaci zaznamenalo Rumunsko spolu s Bulharskem, a to v důsledku zmiňovaných problémů ve druhé polovině 90. let. Pobaltské země trpěly hyperinflací na počátku transformačního období. Jejich inflace se však poměrně rychle snížila na úroveň několika desítek procent a následně i na jednocifernou úroveň. V důsledku se proto jejich cenová hladina zvýšila podstatně méně než v Bulharsku a Rumunsku.

4. NEZAMĚŠTNANOST V ZEMÍCH 6CE

Dalším z ukazatelů, které budeme sledovat, je nezaměstnanost. Transformace na uvažované ekonomiky dopadla opět velmi intenzivně a v její první fázi došlo k prudkému nárůstu počtu lidí bez práce, jak můžeme vidět v následujícím grafu.

Graf č. 9: Míra nezaměstnanosti v % v zemích 6CE (1990–2006)

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

V Bulharsku, Lotyšsku a Litvě se nezaměstnanost blížila 20 %. V Litvě a Bulharsku se udržela na vysokých hodnotách až do počátku nového století. Poněkud nestandardní průběh měl vývoj nezaměstnanosti v Estonsku, které zaznamenalo vrchol blížící se 15 % pracovní síly až v roce 2000.

Relativně nejmenší problémy s nezaměstnaností měly z uvažovaných zemí Slovinsko a Rumunsko. V jejich případě se nezaměstnanost prudce zvýšila v souvislosti s transformačním poklesem, ale ve druhé polovině dekády se již míra nezaměstnanosti snížila a pohybovala se kolem sedmi procent.

Po roce 2001 všechny země zaznamenaly pokles míry nezaměstnanosti, která je v současnosti ve všech uvažovaných zemích nižší než 10 % pracovní síly.

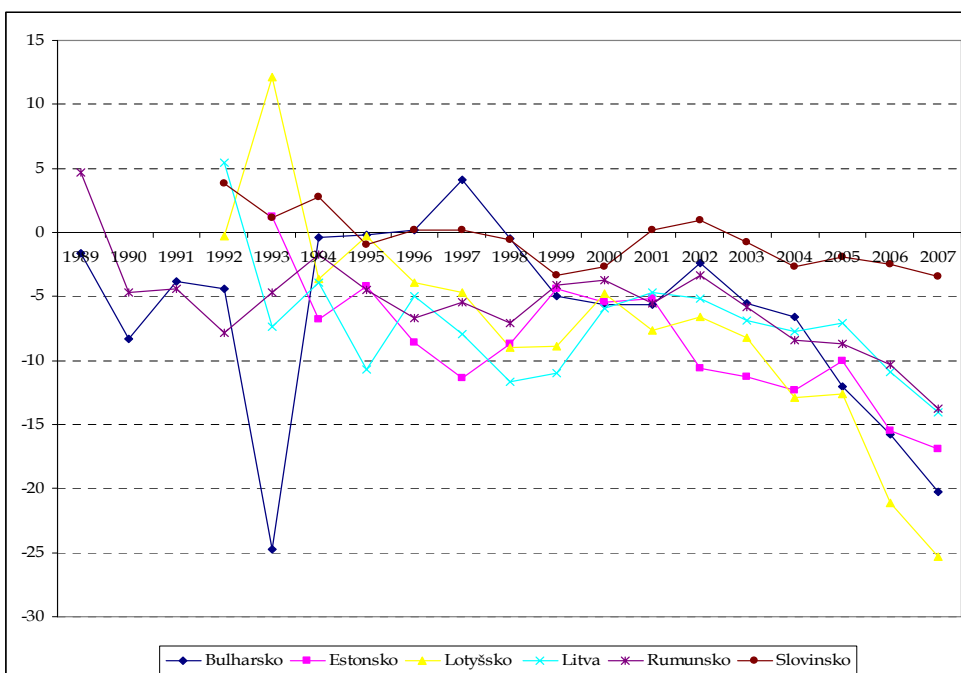
5. CHARAKTERISTIKY VNĚJŠÍ ROVNOVÁHY ZEMÍ 6CE

Poslední uvažovanou charakteristikou je vnější rovnováha. Platební bilance je z definice vyrovnaná a proto se zaměříme na některé ukazatele, které demonstrují vnější rovnováhu sledovaných ekonomik. Konkrétně budeme sledovat běžný účet platební bilance, pohyby přímých zahraničních investic a devizové rezervy.

5.1. Běžný účet platební bilance

Základní složkou platební bilance je běžný účet. Následující graf nám zachycuje rovnováhu běžného účtu ve vztahu k HDP jednotlivých zemí.

Graf č. 10: Rovnováha běžného účtu platební bilance jako procento HDP zemí 6CE

Zdroj: IMF: World Economic Outlook Database. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/index.aspx> (15. 2. 2008)

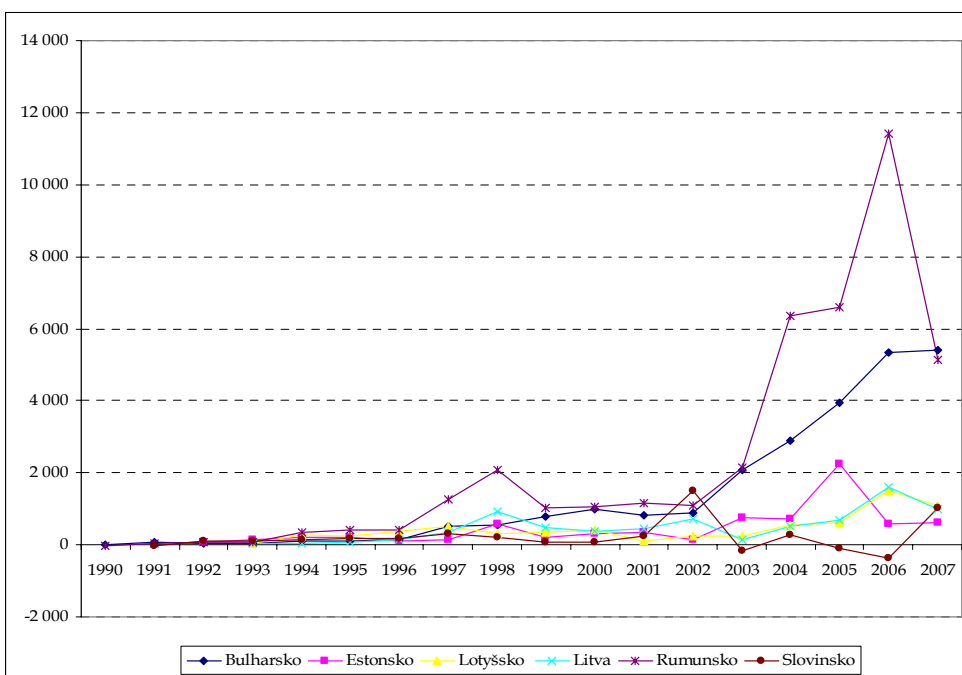
Z uváděných ukazatelů jsou patrné některé trendy. Vidíme, že mimo Slovinska měly všechny země v průběhu transformace významné problémy se stabilitou běžného účtu. Ve většině zemí se běžný účet propadl do záporu již na počátku transformace, kde tento ukazatel zůstal po celé období. Výjimku tvoří Bulharsko, které po mimořádném schodku v roce 1993 ukazatel stabilizovalo.

Schodky se po většinu období ve většině zemí pohybovaly v řádu do 10 % HDP. Po roce 2002 se však ve všech sledovaných zemích nerovnováha běžného účtu výrazně zhoršila a mimo Slovinsko v současnosti výrazně přesahuje 10 % HDP. V extrémním případě Lotyšska přesahuje dokonce 20 % HDP.

5.2. Čistý příliv přímých zahraničních investic

Druhou charakteristikou, kterou budeme v rámci podkapitoly zabývající se vnější rovnováhou sledovat, jsou pohyby přímých zahraničních investic.

Graf č. 11: Meziroční čistý příliv přímých zahraničních investic do zemí 6CE (v milionech dolarů)

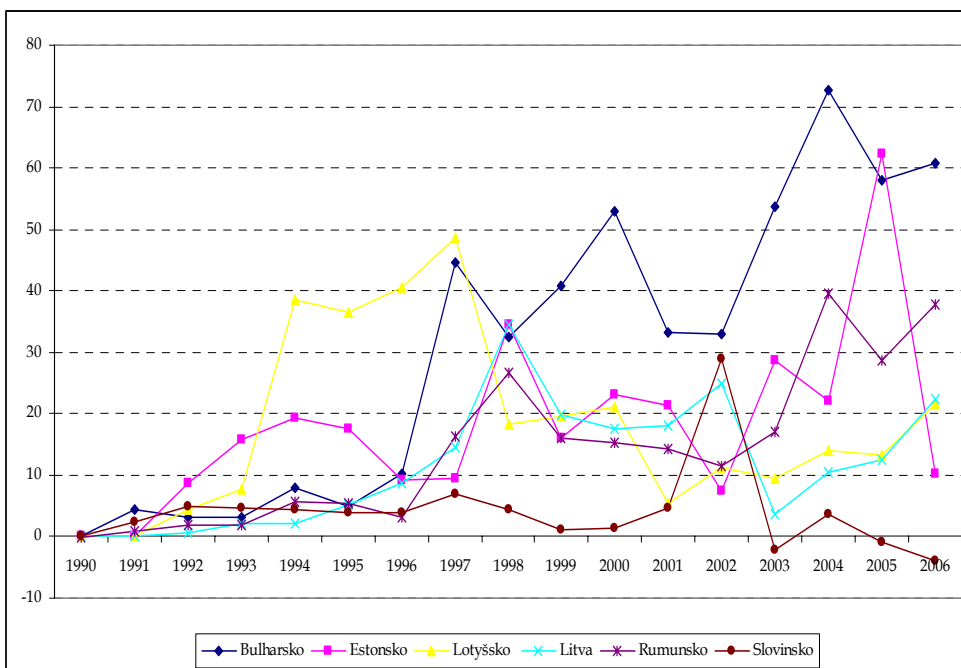
Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

Z grafu je zřejmé, že v úvodních fázích transformace byl čistý příliv kapitálu ve všech zemích velmi nízký. Postupně se objem začal zvětšovat a výraznějších hodnot bylo dosaženo zejména pro relativně větší ekonomiky Bulharska a Rumunska. Slovinsko je jediná země, která měla v některých obdobích čistý odliv přímých zahraničních investic.

Význam přímých zahraničních investic pro jednotlivé ekonomiky můžeme zachytit i jinými způsoby. Jedním z nich je podíl čistého přílivu

přímých zahraničních investic na tvorbě fixního kapitálu daných ekonomik. Tento ukazatel je zachycen v následujícím grafu.

Graf č. 12: Podíl čistého pohybu přímých zahraničních investic na hrubé tvorbě fixního kapitálu 1990–2006 (v %)

Zdroj: UNCTAD: World Investment Report 2007, 2007

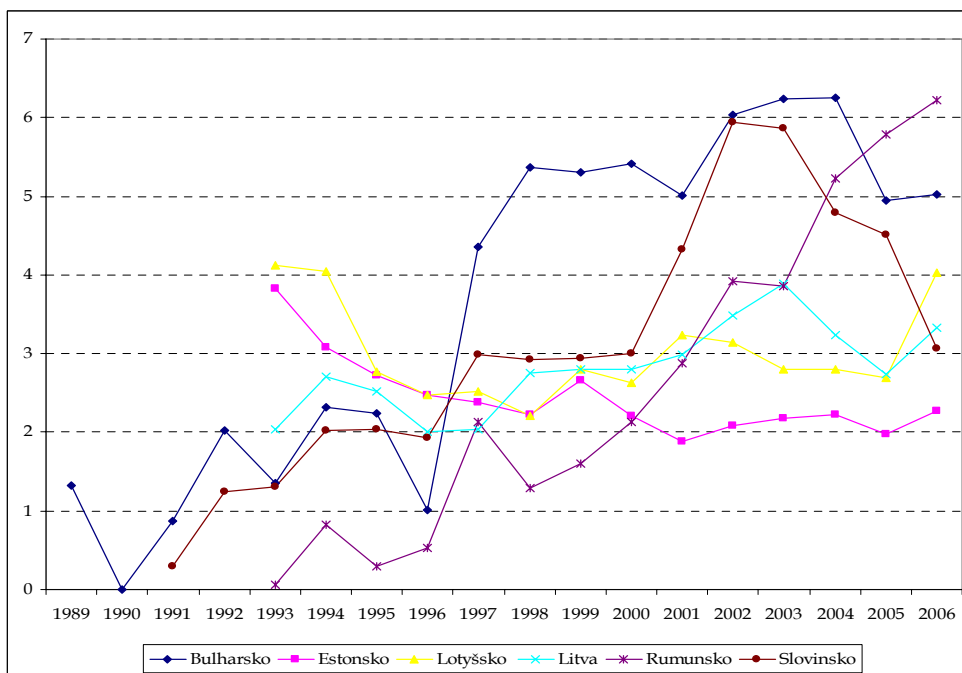
Z výsledků je patrné, že přímé zahraniční investice hrají velmi významnou úlohu v tvorbě kapitálu řady z uvažovaných ekonomik. V úvodní fázi transformace tomu tak pochopitelně nebylo. Následně se ovšem začal význam přímých zahraničních investic pro tvorbu kapitálu jednotlivých zemí významně zvyšovat. Vysokých hodnot dosahoval tento ukazatel pro Lotyšsko v roce 1997. Od poloviny 90. let dosahují čisté přílivy mimořádných hodnot pro Bulharsko. Velké čisté přílivy můžeme zaznamenat i v Estonsku a Rumunsku.

Poměrně malý význam přímých zahraničních investic pro tvorbu kapitálu byl v průběhu celého období (mimo rok 2002) naopak zaznamenán ve Slovinsku, pro které jsou údaje v několika letech dokonce záporné.

5.3. Devizové rezervy

Poslední z ukazatelů, který budeme sledovat, je vývoj devizových rezerv. Z důvodu větší vypovídací schopnosti (pro naše potřeby) jsme zvolili ukazatel počtu měsíců dovozů, které byly pokryty devizovými rezervami. Tento počet měsíců máme zachycen v následujícím grafu.

Graf č. 13: Devizové rezervy bez zlata (konec roku) - počet pokrytých měsíců dovozů zboží a služeb

Zdroj: EBRD: Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008)

Údaje pro většinu ekonomik na počátku transformace bohužel chybí. Přesto je zřejmé, že objem devizových rezerv byl na počátku 90. let velmi nízký. Postupem doby se počet měsíců dovozů pokrytých devizovými rezervami pro většinu zemí zvyšoval. V případě pobaltských zemí se však jednalo spíše o stagnaci.

Slovinsko a Bulharsko zaznamenaly po roce 2003 poměrně významné poklesy počtu měsíců dovozů krytých devizovými rezervami.

6. ZÁVĚR

Na předchozích stránkách jsme se seznámili se základními makroekonomickými charakteristikami skupiny transformujících se zemí, zahrnujících Bulharsko, Rumunsko, Estonsko, Litvu, Lotyšsko a Slovinsko. Sledovaným obdobím byly léta 1990–2007.

Viděli jsme, že některé charakteristiky byly podobné. Všechny země například prošly na počátku 90. let (transformační) recesí. Tato recese se však mezi zeměmi velmi významně lišila svojí hloubkou i délkou trvání. Na počátku dekády v důsledku recese poklesla i ekonomická úroveň v jednotlivých zemích. Propad byl (pochopitelně) významnější pokud HDP na osobu měříme dle směnného kurzu než dle parity kupní síly. Od poloviny 90. let se situace zlepšuje a většina ze sledovaných zemí konverguje k průměru zemí eurozóny. Horší výsledky zaznamenáváme jen u Bulharska a Rumunska.

Inflace byla pro většinu uvažovaných zemí velmi vysoká zejména v prvním transformačním období. V této době měly všechny země meziroční inflaci vyšší než 100 % a v pobaltských ekonomikách se dokonce pohybovala okolo 1000 %. Ve většině zemí následovala poměrně rychlá desinflace, ale Rumunsko a zejména Bulharsko zaznamenaly vysoké inflace i ve druhé polovině 90. let. V novém tisíciletí se meziroční růstu cen ve všech zemích snížil na jednocifernou úroveň.

Nezaměstnanost byla dalším významným negativem transformačního procesu. V některých ekonomikách se procento lidí bez práce v některých letech blížilo 20 %. Vysokou nezaměstnanost se navíc nedařilo snížit po řadu let. V novém tisíciletí však dochází ke zlepšení i tohoto ukazatele.

Závěrečná podkapitola se týkala vybraných ukazatelů vnější rovnováhy. Nejdříve jsme sledovali rovnováhu běžného účtu platební bilance. Viděli jsme, že prakticky všechny země – mimo Slovinsko – měly v průběhu sledovaného období značné problémy s rovnováhou běžného účtu. Schodky běžného účtu se navíc významně prohlubují v posledním období. Přímé zahraniční investice hrají v současnosti v jednotlivých ekonomikách podstatně důležitější úlohu, než jak tomu bylo na počátku transformačního období. V některých případech se v jednotlivých letech podílely i více jak 50 % na tvorbě hrubého fixního kapitálu. V jednotlivých zemích také došlo k nahromadění devizových rezerv, které v současnosti ve většině ze zemí dosahují poměrně vysoké úrovně.

Celkově můžeme konstatovat, že z pohledu většiny analyzovaných ukazatelů jsou uvažované ekonomiky stabilní. Pozitivní vývoj můžeme sledovat v oblasti konvergence ekonomické úrovně k zemím EU, stabilizaci inflace i snižování nezaměstnanosti. Problematické zůstávají zejména schodky běžného účtu platební bilance, které se naopak

v posledním období zvětšují a u několika zemí dosahují velmi vysokých hodnot.

POUŽITÁ LITERATURA

ÅSLUND, A. – BOONE, P. – JOHNSON, S.: Escaping the Under-Reform Trap, IMF Staff Papers, svazek 48, Special Issue, 2001.

CERGE: Czech republic – Back to the Drawing Board '99, Prague, UK-CERGE, December 1999, ISBN 80-86286-29-0.

EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT (EBRD): Selected economic indicators data, URL: <http://www.ebrd.org/country/sector/econo/stats/index.htm> (6. 2. 2008).

FISCHER, S. – SAHAY, R.: The Transition Economies After Ten Years, IMF working paper, 2000, číslo 30.

INTERNATIONAL MONETARY FUND: World Economic Outlook Database.

URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/index.aspx> (15. 2. 2008).

KRKOŠKA, L.: Transformace ve střední a východní Evropě: 1989–1999, Finance a úvěr, 1999, ročník 49, číslo 12, str. 702-714.

MYANT, M.: The Rise and Fall of Czech Capitalism, Edward Elgar, Cheltenham, 2003, ISBN 1-84376-227-7.

UNCTAD: World Investment Report 2007, ISBN 978-92-1-112718-8.

V roce 2005 vyšlo:

WP č. 1/2005

Petr Chmelník: Vliv institucí přímé demokracie na hospodářskou politiku ve světle empirického výzkumu

WP č. 2/2005

Martin Kvizda – Jindřiška Šedová: Privatizace a akciové společnosti – k některým institucionálním aspektům konkurenceschopnosti české ekonomiky

WP č. 3/2005

Jaroslav Rektořík: Přístup k inovacím v České republice. Současný stav a možné směry zlepšení.

WP č. 4/2005

Milan Víturka – Vladimír Žitek – Petr Tonev: Regionální předpoklady rozvoje inovací

WP č. 5/2005

Veronika Bachanová: Analýza kvality regulace České republiky

WP č. 6/2005

Hana Zbořilová – Libor Židek: Washingtonský konsenzus v české ekonomické praxi 90. let

WP č. 7/2005

Osvald Vašíček and Karel Musil: The Czech Economy with Inflation Targeting Represented by DSGE Model: Analysis of Behaviour

WP č. 8/2005

Zdeněk Tomeš: Je stárnutí populace výzvou pro hospodářskou politiku?

WP č. 9/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová: Společenská odpovědnost podniků

WP č. 10/2005

Ladislav Blažek – Alena Klapalová: Vztahy podniku se zákazníkem

WP č. 11/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová – Ladislav Šiška: Metodická východiska zkoumání a řízení inovační výkonnosti podniku

WP č. 12/2005

Ladislav Blažek – Radomír Kučera: Vztahy podniku k vlastníkům

WP č. 13/2005

Eva Kubátová: Analýza dodavatelských vztahů v kontextu inovací

WP č. 14/2005

Ladislav Šiška: Možnosti měření a řízení efektivnosti a úspěšnosti podniku

V roce 2006 vyšlo:

WP č. 1/2006

Tomáš Otáhal: Je úplatkářství dobrá cesta k efektivnějšímu vymáhání práva?

WP č. 2/2006

Pavel Breinek: Vybrané institucionální aspekty ekonomické výkonnosti

WP č. 3/2006

Jindřich Marval: Daňová kvóta v ČR

WP č. 4/2006

Zdeněk Tomeš – Daniel Němec: Demografický vývoj ČR 1990–2005

WP č. 5/2006

Michal Beneš: Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda

- WP č. 6/2006
Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v ČR v období 1990-2005
- WP č. 7/2006
Petr Musil: Tendence na českém trhu práce v období transformace
- WP č. 8/2006
Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 9/2006
Pavčina Balcarová – Michal Beneš: Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti
- WP č. 10/2006
Miroslav Hloušek: Czech Business Cycle Stylized Facts
- WP č. 11/2006
Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost České republiky
- WP č. 12/2006
Martin Chromec: Dlouhodobé efekty monetární politiky: může ČNB ovlivnit ekonomický růst?
- WP č. 13/2006
Tomáš Paleta: Strukturální změny české ekonomiky ve světle privatizace a podpory malého a středního podnikání
- WP č. 14/2006
Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v ČR v období transformace
- WP č. 15/2006
Jan Jonáš: Ekonomická svoboda a konkurenční schopnost české ekonomiky
- WP č. 16/2006
Michal Tvrdoň: Regulace trhu práce v ČR
- WP č. 17/2006
Martina Vašendová: Pohyb kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 18/2006
Ondřej Moravec: Hospodářská soutěž a její vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 19/2006
Milan Víturka – Viktorie Klímová: Globálně orientované hodnocení konkurenční pozice krajů České republiky
- WP č. 20/2006
Monika Jandová: Vývoj komoditních, teritoriálních a institucionálních aspektů zahraničního obchodu ČR
- WP č. 21/2006
Vladimír Žitek – Josef Kunc – Petr Tonev: Vybrané indikátory regionální konkurenceschopnosti a jejich vývoj
- WP č. 22/2006
Aleš Franc: Hlavní tendence ve vývoji pracovních migrací v České republice
- WP č. 23/2006
Osvald Vašíček – Karel Musil: Behavior of the Czech Economy: New Open Economy Macroeconomics DSGE Model
- WP č. 24/2006
Jaroslav Rektořík: Zapojení vysokých škol do přípravy a realizace strategických dokumentů regionů – podmínka rozvoje inovačních aktivit

WP č. 25/2006

Ladislav Šiška: Analýza finanční úspěšnosti tuzemských podniků

WP č. 26/2006

Daniel Němec: Demografický vývoj SR 1990–2005

V roce 2007 vyšlo:

WP č. 1/2007

Nada Voráčková: Maďarská fiskální politika a hospodářský růst

WP č. 2/2007

Martin Chromec: Monetární politika a její dopad na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 3/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost slovenské ekonomiky

WP č. 4/2007

Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 5/2007

Daniel Němec: Komparace demografického vývoje Maďarska a Polska v období transformace

WP č. 6/2007

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v Maďarsku v období 1990–2006

WP č. 7/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost polské ekonomiky

WP č. 8/2007

Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v SR v období transformace

WP č. 9/2007

Jitka Doležalová: Rozvoj demokracie v Polsku a jeho vliv na výkonnost hospodářství

WP č. 10/2007

Monika Jandová: Zahraniční obchod Slovenské republiky 1993–2006

WP č. 11/2007

Milan Víturka: Inovační profily regionů

WP č. 12/2007

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v Polsku a ve Slovenské republice v období 1990–2006

WP č. 13/2007

Jitka Doležalová: Demokracie a její vliv na výkonnost maďarského hospodářství

WP č. 14/2007

Tomáš Paleta: Strukturální politika Slovenské republiky 1990–2005

WP č. 15/2007

Nada Voráčková: Hospodářský růst na Slovensku a v Polsku: jaký vliv měla fiskální politika?

WP č. 16/2007

Monika Jandová: Komparace zahraničního obchodu Maďarska a Polska (1990–2006)

WP č. 17/2007

Miroslav Hloušek: Growth Accounting for Visegrad States: Dual Approach

WP č. 18/2007

Jaromír Tonner – Osvald Vašíček: Odhad časově proměnných parametrů v modelech české ekonomiky

WP č. 19/2007

Jiří Polanský – Osvald Vašíček: Economic Development of Visegrad Countries: Macroeconomic DSGE Models

WP č. 20/2007

Petr Musil: Trh práce a konkurenceschopnost maďarské ekonomiky v období transformace

WP č. 21/2007

Petr Musil: Trh práce a konkurenceschopnost polské ekonomiky v období transformace

WP č. 22/2007

Petr Musil: Trh výrobních faktorů a konkurenceschopnost v SR v období transformace

WP č. 23/2007

Tomáš Otáhal: Teorie korupce: Kterou použít?

WP č. 24/2007

Vladimír Žitek – Viktorie Klímová: Podpůrná infrastruktura inovačního podnikání v regionech ČR

WP č. 25/2007

Tomáš Paleta: Strukturální politika Polska a Maďarska 1990–2005

WP č. 26/2007

Jan Čapek: Nejistota vybraných makroekonomických dat zemí Visegrádu

WP č. 27/2007

Jan Jonáš: Finanční zprostředkovatelé a jejich vliv na hospodářský růst v ČR

WP č. 28/2007

Jan Jonáš: Finanční zprostředkování a jeho význam pro hospodářský růst Polska a Slovenska

WP č. 29/2007

Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost slovenské ekonomiky

WP č. 30/2007

Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost polské a maďarské ekonomiky

WP č. 31/2007

Ladislav Blažek: Dílčí závěry z empirického šetření konkurenceschopnosti podniků

WP č. 32/2007

Eva Kubátová: Centralizace nákupu v podnicích v ČR

WP č. 33/2007

Jiří Špalek: Konkurenceschopnost českých podniků na základě jejich účetních údajů

WP č. 34/2007

Ondřej Částek: Vztah důležitosti zájmových skupin a vybraných charakteristik zkoumaných podniků

V roce 2008 vyšlo:

WP č. 1/2008

Libor Židek: Srovnání základních makroekonomických ukazatelů vybraných zemí střední a východní Evropy